

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Epistolarvm Innocentii III. Romani Pontificis Libri Vndecim

Innozenz <III., Papst>

Parisiis, 1682

XXVI [i. e. XXVII]. De restitutione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-20006

Innocentij III. Romani Pontificis. 585

pellatione remota compellas, ante usurarium solutionem, ab earum exactione desistere vel restituere ipsas postquam fuerint persoluta, ne de dolo & fraude sua contingat eos commodum reportare qui ad hoc praestari faciunt juramentum quod super usuris non valeant molestari.

*IDEM NARBONENSI ARCHIEPISCOPO
& suffraganeis ejus.*

Cap. Per miserabilem. De usuris.

Post innumerabile &c. *Et infra.* Iudaeos ad remittendas Christianis usuras per principes & secularem compelli precipimus potestatem, & donec eis remiserint, ab universis Christi fidelibus tam in mercimoniis quam in aliis per excommunicationis sententiam eis jubemus communionem omnimodam denegari.

TITULUS XXVII.

De restitutione.

Idem Mediolanensi Archiepiscopo.

Lib. 1. epist. 17.

Ad hoc unxit nos Deus &c. *Et infra.* Dilectus filius Abbas de Scocula postulabat a nobis ut sententiam restitutionis pro eo deberemus auctoritate apostolica confirmare, & possessione sibi cum fructibus restituta faceremus eum absque molestatione gaudere. Nos igitur intelligentes quod venerabilis Episcopus Abbatem in possessionem causa rei servandae solummodo decrevisset induci, sicut erat consentaneum rationi, utpote coram quo super proprietate lis non fuerat commota, & quod per M. quondam Archiepiscopum non steterit quin satisfactionem infra annum oblatam praestiterit & contumaciam, si qua praecesserit, expurgarit, attendentes etiam Abbatem ipsum per surreptionem veritatis & falsitatis expressionem literas a Bobiensi & Ferrariensi Episcopis impetrasse, petitionem ejus non esse admittendam respondemus, & ipsum scriptis carere mandavimus quae per mendacium impetravit.

*IDEM ARCHIPRESBYTERO
& Canonicis Sutrinis.*

Lib. 2. epist. 28.

Dilecti filij Clerici conventualium Ecclesiarum civitatis ejusdem apud nos suam de vobis depoluerunt querelam quod cum in Episcoporum electionibus faciendis ipsi ac praedecessores eorum consueverint interesse, vos eis invitatis, renitentibus, & exclusis ad faciendam ele-

Tom. I.

ctionem procedere praesumpstis, quam ob hoc non confirmandam sed infirmam potius asserebant. Partibus ergo &c. Nos ergo auditis allegationibus & rationibus partium, & depositionibus ipsis diligenter inspectis, quoniam liquidò deprehendimus testes vestros in perhibendis testimoniis varios extitisse atque adversus fidem attestationis suae coram dictis Cardinalibus vacillasse, sicut ipsi nobis postea retulerunt, & quod negotiationem quodammodo astruere satagebant, probare volentes jus electionis ita quidem ad spectare quod ad adversarios minimè pertineret; per testes verò partis adversae fuit sufficienter ostensum quod in trium Episcoporum electionibus, de quibus praemisum est, clerici praesentes affuerunt & vocem habuerunt eligendi, praemissam electionem factam eis contradicentibus & exclusis decrevimus irritandam, clericos sapiedictos in eam quasi possessionem quam ante controversiam motam habuerant reducentes. Verum quoniam in quaestione praedicta quicquid juris utraque pars in electione habebat deductum in iudicium videbatur, cum jure civili sit cautum id venire in iudicium, non de quo actum est ut veniret, sed id non venire de quo nominatim actum est ne veniret, & secundum statuta canonica electiones Episcoporum ad cathedralium Ecclesiarum clericos regulariter pertinere noscuntur, nisi forte alibi secus obtineat de consuetudine speciali, nec ex eo quod clerici antedicti se inter eligentes Sutrinis Episcopos probaverint tertio extitisse, jus eligendi propter breviteritatem temporis usque ad praescriptionem legitimam non producti sibi acquirere potuerunt, & actore non probante, qui convenitur, etsi nihil praestiterit, obtinebit, ab eorum impetitione super electionibus faciendis vos duximus absolvendos, praedictis Ecclesiarum clericis super hoc silentium perpetuum imponentes.

*IDEM CANONICIS
Bethleemitanis.*

Cum super electione Bethleemitanensi inter R. Subdiaconum nostrum & P. Canonicum sepulcri dominici nuper in nostra praesentia quaestio verteretur, utroque se pro electo gerente, cum primus etiam a venerabili fratre nostro Patriarcha Hierosolymitano fuerit confirmatus, alter verò favorem regium obti-

Cap. Cum super, de cav. poss.

E E e

neret, eis dilectum filium P. Basilicæ XII. Apolitolorum, I. tituli sancti Stephani in Cœlio monte Presbyterum, & G. sanctæ Mariæ in porticu Diaconum Cardinales dedimus auditores, in quorum præsentia receptis utrinque testibus, & eorum depositionibus publicatis, quæ hincinde allegata fuerunt nobis & fratribus nostris retulerunt fideliter & prudenter. Nos vero tam per relationes Cardinalium quam per gesta de causæ meritis sufficienter instructi, communicato fratrum nostrorum consilio jam dictum Subdiaconum nostrum, qui se probaverat per secularem potentiam spoliatum, restituendum decrevimus iustitia mediante. Verum quoniam tam possessorium quam petitorium deductum fuerat in iudicium, & tam restitutionis quam electionis quæstio plenius actitata, constitit nobis electionem utriusque minus canonicam extitisse, cum iudex de qua re cognoverit, & pronuntiare debeat iuxta canonicas sanctiones, utramque duximus sententialiter irritandam. Ceterum quoniam W. Canonicus Be-thleemitanensis fuit in iure confessus quod pro præstando alterius electioni consensu quingentorum sarracenatorum obligationem receperat & promissum, & mediator extitit simoniacæ pravitatis, nos intelligentes contractum huiusmodi continere simoniacam pravitatem, quam persequi volumus, ut debemus, ipsum ab omni ordine clericali per diffinitivam sententiam duximus ab omni officio & beneficio ecclesiastico deponendum.

Cap. 1. de con-
fult.

Idem Burgenſi & Paletenſi Episcopis.

Olim nos dedisse meminimus in mandatis ut venerabilem fratrem nostrum Ovetensem Episcopum ad debitam restitutionem partis Zamorensis diocesis, quam tenebat, cum perceptis fructibus cogere, si dilectum filium fratrem Raynerium, prius quam super hoc mandatum apostolicum adimpleret, viam ingredi contingeret omnis carnis. Verum quia inanis est actio quam inopia debitoris excludit, mandamus quatenus non prius Episcopum ipsum ad restitutionem fructuum compellatis quam ipse taliter fuerit restitutus ut restituere possit quod percepti de proventibus alienis.

Idem Narnienſi Episcopo.

Lib. 1. epist.
377.

Dilectus filius Abbas de Ferentillo conquerens de nobilibus viris do-

minis de Aravo suam proposuit quæstionem quod præfati nobiles, nulla requisitione præmissa, manu armata ad castra monasterij Ferentilli venientes in prædis animalium & damnis aliis usque ad cccc. vel. Luc. damnificare dictum cœnobium præsumpserunt. de quibus iustitiam sibi fieri postulabat. Cui citra litis contestationem sub forma exceptionis fuit ex adverso responsum quod per ipsius dolum & violentiam castrum sacratum amiserant, & in aliis multis usque centum marcas se spoliatos dicebant, petentes prius restitui quam ipsius petitionibus responderent. Verum ex parte Abbatis fuit taliter replicatum, quod libello suo secundum regulam juris, qua dicitur ut qui prior appellat, prior agat, debeat primitus responderi, nec pro damnis illatis restitutio postulari, sed ad ea debeat actio competens intentari. Ceterum ex parte Abbatis regulam introductam adversa pars in mutuis petitionibus locum habere dicebat, cum causæ vicissim tractatæ una postea sententia terminantur. Nos vero distinguendum esse putantes utrum spoliationis quæstio ab eisdem nobilibus sit objecta in modum actionis ad restitutionem petendam, an in forma exceptionis ad intentionem adversarij repellendam, cum ea in modum actionis proposita intelligantur diversæ petitiones sese minime contingentes, ac per hoc iuxta regulam juris præmissam quæ prius esset proposita, prius foret tractanda, quamquam in idem iudicium ambæ deductæ vicissimque tractatæ simul essent eadem sententia terminandæ. Sed quoniam illa quæstio fuit ab eisdem nobilibus tantum in modum exceptionis objecta, pronuntiavimus ut probationes eorum super ipsa exceptione primitus audirentur, & ea probata legitime non cogerebantur Abbati respondere super petitionibus memoratis donec restituerentur ab ipso, cum spoliatus spoliatori non cogatur ante restitutionem ullatenus respondere. Spoliatione tamen in modum tantum exceptionis probata, non est per hoc restitutio faciendæ, quemadmodum cum in modum exceptionis aliquod testi crimen obicitur, ut sic à testimonio repellatur, etsi crimen contra eum civiliter probatum fuerit, non ideo sibi pena infligitur ordinaria, sed ejus dumtaxat testimonio non creditur. quod ea ratione contingit, quoniam in ipsum actio non procedit. Testes etiam quorum testimonium reprobatum,

Innocentij III. Romani Pontificis. 587

inter infames, quasi ex falso testimonio, non habentur.

TITULUS XXVIII.

Si quis deficiat in exceptione probanda.

FInem litibus cupientes imponi, ne partes ultra modum graventur laboribus & expensis, præsertim cum de beneficiis & officiis ecclesiasticis litigatur, quæ sine dispendio diu vacare non possunt, præsentî decreto statuimus ut postquam intentionem suam altera pars fundaverit, si reliqua fortè voluerit legitimam exceptionem opponere, quam nolit aut nequeat in continenti probare, quia frequenter ad impediendum vel differendum processum exceptiones hujusmodi per excogitatum maliciam opponuntur, ad solvendas alteri moderatas expensas ex tunc in judicio faciendas, cum acceptis induciis in probatione defecerit, condemnètur, & si solvendo non fuerit, aliàs secundum arbitrium discreti judicis puniatur, ut hoc saltem timore perterritus non facilè quis in gravamen alterius falsas exceptiones opponat.

TITULUS XXIX.

Quòd judiciarius vigor gratis sit omnibus exhibendus.

Idem Prælati & clericis Lombardiæ.

CUm ab omni specie mala præcipiat Apostolus abstinere, nos, qui, licèt indigni, constituti sumus à Deo super gentes & regna, ut juxta verbum propheticum evellamus & destruiamus, ædificemus & plantemus, summpere debemus satagere quatinus evellamus vitia & plantemus virtutes, destruiamus iniqua & ædificemus honesta, sicque nostra sollicitudine mediante prava transeant in directa & aspera vertantur in plana. Licèt autem hujus nostræ sollicitudinis labor generaliter debeat ad omnes extendi, quia sapientibus sumus & insipientibus debitores, specialiter tamen ad clericos, qui dormire debent à vitiis, ut sint pennæ columbæ deargentatæ, ne quid in illis appareat quod obfuscet candorem ecclesiasticæ puritatis. Sanè ad audientiam apostolatus nostri multorum assertione pervenit quòd cum ex delegatione nostra causas suscipiris pertractandas more secularium super decima litis, vel parte alia, pro diversa terrarum consuetu-

Tom. I.

dine, præter expensas victualium, cum litigantibus receptis pignoribus pro salario conventis, quæ postmodum usque ad solutionem pecuniæ, nolentibus etiam partibus, contenditis detinere, non attendentes quòd ad hoc vobis & aliis clericis sunt ecclesiastici redditus deputati ut ex ipsis honestè vivere debeatis, ne vos oporteat ad temporalia lucra manus extendere vel ad iniqua munera oculos inclinare. Cum igitur opera vestra lucere debeant laicis in exemplum, nec vos deceat instar secularium ad temporale compendium juris occasionem arripere, universitati vestræ præcipiendo mandamus quatinus ab hujusmodi exactionibus de cetero abstinentes vigorem judicarium gratis studeatis litigantibus impertiri, non obstante quòd in fraudem à quibusdam proponitur quòd id exigatur nomine assessorum, cum nec justum judicium judici vendere liceat, & venales sententiæ ipsis etiam secularibus legibus reprobentur.

TITULUS XXX.

De sententia & re judicata.

Idem Decano & Cancellario Laudunensi.

Sicut nobis vestris litteris instimastis, Lib. 2. epist. cum causa quæ inter H. Subdiaconum & V. Presbyterum super quinque frumenti modis vertebatur, qui dicebantur ipsi H. per annos singulos exsolvendi, ex delegatione nostra vobis commissa fuisset, & partibus in vestra præsentia constitutis idem H. restitutionem sibi fieri postularet, adversarius se ad hoc non teneri respondit, cum alia vice super hoc coram judice conventus fuerit & sententialiter absolutus. quod ostendere voluit duorum testimonio sacerdotum, ex quorum depositionibus vobis constitit quòd magister A. ex parte venerabilis fratris nostri Episcopi Laudunensis V. Presbyterum per judicium absolvit ab impetitione Subdiaconi memorati. Verùm quia testimonium eorum quasi nudè prolatum fuerat, ut de allegationibus & testibus quæ judicem movere solent ad sententiàm proferendam nil se scire dixissent, variatum fuit inter jurisperitos à quibus consilium postulastis, aliis asserentibus tale testimonium non valere, aliis sentientibus quòd valeret. Vnde in hac ambiguitate quid tenendum sit sedem duxistis apostolicam consulendam. Cum verò in pluribus locis, in quibus copia

E E e e ij

Cap. 5. de dolo & contum.

Lib. 1. epist. 176.